

Агенција за поддршка на претприемништвото
на Република Македонија **АППРМ**

Бр. 03-446/1
05.08. 20014 год.
СКОПЈЕ



**АГЕНЦИЈА
ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ПОДДРШКА НА
ПРЕТПРИЕМНИШТВО НА РМ ЗА НАПРЕДОКОТ НА СОСТОЈБАТА НА
ЕДНАКВИТЕ МОЖНОСТИ ЗА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ**

**За 2013 година
(јануари – декември 2013)**

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВО НА РМ ЗА НАПРЕДОКОТ НА СОСТОЈБАТА НА ЕДНАКВИТЕ МОЖНОСТИ ЗА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ

1. Во годишните програми на Агенцијата за поддршка на претприемништво (вклучително и годишната програма на АППРМ за 2013 година) се предвидуваат средства за реализација на активности поврзани со организирање на обуки за женско претприемништво, чија што цел е да се зајакне положбата на жената претприемач на пазарот на трудот со потребните знаења и вештини за водење на бизнис, како и да се подигне свеста за претприемништвото меѓу жените.

При изготвувањето на Годишната програма и Стратешкиот план на АППРМ за 2013 година се водеше сметка за примената на мерките за воспоставување на еднакви можности на жените и мажите согласно чл.5,6 и 7 од Законот за еднакви можности на жените и мажите (Службен весник на РМ бр.6/2012).

Во овој извештај ќе наведеме неколку програмски активности кои беа успешно реализирани во текот на 2013 година и покрај тоа што сите програмски активности кои се планирани и реализирани преку годишните програми на АППРМ за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија во Република Македонија, имаат за цел подеднакво учество на мажите и жените на пазарот на трудот,

Претприемачко образование

Во периодот од 15.04.2013 година до 15.05.2013 година, Националниот центар за развој на иновации и претприемачко учење организираше 5 работилници за промоција на претприемништвото. Во рамките на овие работилници се организираше и обука за подготвување на бизнис план. Целна група беа млади луѓе и студенти, но и сите тие кои сакаа да дознаат повеќе за бенефити кои секој човек може да ги добие доколку стане претприемач. Обуките се организираа во соработка со три државни Универзитети - Св. Кирил и Методиј од Скопје (2 работилници – една на Машинскиот факултет и една на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство), Св. Климент Охридски од Битола (2 работилници – една на Технолошко – технички факултет и една на факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи) и една на Филозофскиот факултет при Државниот универзитет од Тетово.

Организирање натпревар за бизнис план

Поттикнувањето на претприемништвото и развојот на малите и средни претпријатија, во принцип, резултира со подобрувањето на економијата како целина, влијание врз намалувањето на невработеноста и истовремено претставува важен креатор на општествениот производ. Заради тоа, Владата на Република Македонија, во континуитет работи во насока на поддршка на креирањето на нови и проширување на постојните мерки кои придонесуваат за започнување на бизнис и за зголемување на бројот на нови и иновативни претпријатија.

Една од тие мерки е и Проектот - Организирање на натпревар за започнување на бизнис, во чија реализација беа вклучени Министерството за економија, Кабинетот

на заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија задолжен за економски прашања и за координација со економските ресори, Министерството за образование и наука, Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“, Државниот Универзитет во Тетово, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија, Бирото за развој на образованието и Бизнис старт-ап центарот при Машинскиот факултет.

Овој проект имаше за цел поттикнување на претприемничкиот дух и овозможување на студентите и младите претприемачи да се здобијат со поголеми знаења за тоа што значи да се биде претприемач и како крајна цел да се започне сопствен бизнис.

На обуките присуствуваа 28 млади лица кои се пријавија за учество на натпреварот. Темите кои беа обработени беа структурирани во 13 модули, а учесниците беа поделени во 2 групи.

Подготвените модули имаа за цел да им помогнат на кандидатите во започнувањето-водењето на својот бизнис со следниве наслови: Наоѓање на бизнис идеја; Од идеја до бизнис – интеграција; Подготовка на бизнис план; Развој на производ – услуга; Маркетинг анализа и продажба; Интернационални пазари; Стратегија - организација и планирање на ресурсите; Правни прашања; Бизнис и менаџмент вештини; Финансирање и финансиско планирање; Сметководствени прашања; Франшиза; Управување со времето и Практична обука - симулација на вистинска фирма

Подготовка на методологија и спроведување на анкета за потребите од обуки кај жените претприемачи

При подготовка на оваа анализа беше користена меѓународна методологија и искуства од други кога станува збор за анализа на потреба за обуки. Имено, во подготовката на методологијата беше земено во предвид и претходното искуство на Агенцијата за поддршка на претприемништвото во спроведување на анализа за потребите од обуки.

Врз база на подготвената методологија, беше изготвен прашалник кој беше дистрибуиран до 500 жени претприемачи, а оваа активност беше реализирана со Стопанските комори во Македонија и неколку други организации кои помогнаа за успешно спроведување на анкетата.

Истражувањето спроведено на 200 македонски микро, мали и средни претпријатија кои се раководени од жени претприемачи, покажа какви се нивните перформанси, организација, нивните инвестиции во развојот на вработените, но и кои се нивните потреби од идни обуки.

Најголем број од испитаниците, три од четири, имаат завршено најмалку високо образование, па и во нивните компании само 1 од 20 вработени нема образование или има завршено само основно од вработените. Останатите речиси една половина се со завршено средно образование и речиси една половина со завршено минимум високо образование.

Испитаниците ги посочија делумниот пристап до информации за грантови и заеми во Република Македонија. Како главен извор на информации се посочени медиумите и рекламните материјали на финансиските институции, додека пак, коморите, женските здруженија и разните списанија и информатори се многу помалку користени.

Од алтернативни финансиските инструменти, испитаниците очекувано изјавиле дека главно ги користат банкарските гаранции, но она што изненадува е дека и покрај слабиот развој на иницијативите за развој на бизнис ангел мрежи, дури 1 од 7 испитаници изјавиле дека ја користеле соработката со бизнис ангели како алтернативен извор на финансии.

Во однос на организацијата на обуките за вработени, компаниите најмалку применуваат интерни обуки, додека пак подеднакво се наклонети кон аутсорсирање на обуки и комбинирано спроведување. Главни причини за организација на обука се подготовка на нови вработени, подобрување на квалитетот, зголемување на имиџот на компанијата, како и за проширување на бизнисот.

Дури 7 од 10 испитаници изјавиле дека главно трошокот за обуките е на товар на претпријатието, само 1 од 10 дека се на трошок на вработените, речиси 1 од 5 дека се на трошок на странски организации и институции, а учеството на обуките покриени со државни средства е незначително.

Интересот на испитаниците за темите за обуки за сопствениците и менаџерите од една и останатите вработени од друга страна, како што беше очекувано, значително се разликуваат. Она што изненади не е разликата во темите, туку разликата во перцепираната важност на самите обуки. Испитаниците просечно покажаа значително поголема важност на темите на обуки за менаџментот, каде беа посочени следните теми: развојот на производи и услуги, маркетинг и продажба, менаџмент и стратешкото планирање и организирање. За вработените испитаниците ги посочија повторно развојот на производите и услугите и маркетинг и продажба, но и енергетската ефикасност, употреба на компјутерска технологија, менаџментот на квалитетот и менаџментот на човечките ресурси.

Програмите за обуки се избираат главно според очекуваните резултати од обуката и подобноста, односно квалитетот на тренерите, а на второ место се цената и информациите за обуките. Компаниите преферираат обуките да се организираат по завршувањето на работното време и за викенди.

Потребите за обуки кај менаџментот се главно фокусирани на организација и менаџмент, лидерство и мотивација, како и финансии, сметководство и контролирање, за разлика од нив, идните потреби од обуки за останатите вработени се главно фокусирани на услуги насочени кон купувачите, но и на вештини како презентациски вештини, информатички познавања и вештини, решавање на проблеми и конфликти и комуникација на мајчин јазик.

Организирање на обуки за женско претприемништво

Во текот на месец на август (23-ти) 2013 година се организираше финалната обука за менторираните ново вработени жени вклучени во проектот New Mentor, во кој Агенцијата за поддршка на претприемништвото во соработка со другите партнери од Република Македонија го реализираше овој двогодишен проект. Обука се организираше на тема партнерство и поврзување, се со цел нововработените да се здобијат со дополнителни вештини за нивните идни активности. Овој настан воедно се искористи и како финална манифестација за затворање на активностите на овој проект, кој траеше до крајот на месец август. Покрај ова, во рамките на оваа програмска активност се подготвија, преведоа и испечатија 400 брошури (200 на македонски и 200 на англиски јазик) за проектот New Mentor, во кои се содржат информации за текот на реализација на проектот како и даден е профил за менторите и менторираните.

Доживотно учење - претприемништво

Во периодот 15-ти јуни – 15-ти јули 2013, тимот тренери на Здружение за едукација и проектирање СПЕЦ - Едукативнопроектен центар Скопје, кои беа ангажирани за подготовка и спроведување на мерките за промоција на доживотното учење, во периодот од 15.6.2013год. до 15.7.2013год, реализираа серија од три еднодневни обуки на тема: „Концептите и значењето на доживотното учење – придонес за градење општество базирано на знаење“.

Целта на овие обуки беше информирање на учесниците – претставници на различни државни и невладини институции, организации и тела од различни сфери и ресори, за концептите, улогата и значењето на доживотното учење, како и за неговата улога за градење и јакнење на човечкиот капитал и неговата пресудна улога за воспоставување на општества кои учат и општества базирани на знаење.

Преку теоретски инпут и практични примери од добрата пракса од Европа и светот, на учесниците на овие обуки им беше даден детален увид во концептите на доживотното учење и оваа проблематика беше разгледувана од различни аспекти, се со цел колку што е можно попластично да се допре до суштината на доживотното учење кое и во нашата земја е неизоставен дел од опкружувањето во секојдневието и во општеството воопшто.

Тематски во овие обуки акцент беше ставен на образованието на возрасните како неопходна алатка на секоја економија за хармонизација на пазарот на труд и борба за намалување на невработеноста.

Организирање на обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа

АППРМ со соработка со Националниот центар за развој на иновации и претприемачко учење, во соработка со Бирото за развој на образованието и кампусот на технички факултети на УКИМ организираше и две обуки на тема - Подготовка на апликации за конкурирање при работа. За време на обуката

присутните учесници на обуката се стекнаа со знаења како се подготвува мотивациско писмо, како се подготвува резиме на англиски и македонски јазик и се прикажаа видовите на конкретни примери за аплицирање како и што и какви информации треба да содржат и да се наведат во истите. На овие обуки присуствуваа околу 170 млади луѓе.

Активни политики за вработување за 2013 година

Како резултат на успешно применетите активни програми и мерки за вработување во 2012 година, Владата на РМ за 2013 година во Оперативниот план предвиде реализација на активните мерки на пазарот на трудот (АМПТ), што ги реализираа Министерството за труд и социјална политика, Агенцијата за вработување на РМ и Агенцијата за поддршка на претприемството на РМ.

АППРМ зеде активно учество во изработката на Оперативниот план за вработување во делот на самовработувањето, односно реализација на советувања и изработка на одржлив бизнис план. Со овие активни владини политики беа опфатени:

- Програмата за самовработување со грант

Целта на програмата е намалување на невработеноста преку започнување на нови бизниси. Непосредна цел е да се создадат 930 самовработувања.

Програмата се реализира преку обука на заинтересирани невработени лица за осознавање на претприемништвото, изготвување на солидни и одржливи бизнис планови, помош при регистрација на сопствен бизнис и субвенција за започнување на бизнисот.

Со оваа програма беа опфатени и нови категории на апликанти со поголемо фокусирање на ефикасноста на поддршката во промовирањето на претприемништвото. Согласно „Програмата за Самовработување 2013“ во текот на оваа година беа поддржани 930 евидентирани невработени лица, за неколку целни групи, односно:

За учество во горенаведените програми/мерки, можат да се пријавуваат само евидентирани невработени лица во АВРМ. Согласно препораките во ОП 2013, за да се обезбеди поголема одржливост и ефикасност на активните програми за вработување, невработените лица се групирани на следниов начин:

За програмите Самовработување и Финансиска поддршка на правни субјекти за отворање на нови работни места, кои треба да обезбедат одржлив раст најсоодветни целни групи се:

- долгорочно невработени (над 1 година евидентирани во АВРМ),
- поранешни вработени лица во дејноста на енергетиката на кои работниот однос им престанал поради деловни причини,
- професионални војници на кои им престанала службата во АРМ,
- млади лица до 29 годишна возраст,
- лица на возраст од 30-49 години,

- корисници на паричен надоместок по основа на невработеност.

Проектот е дел од Оперативниот план на Министерството за труд и социјална политика, а активни учесници и партнери во проектот се: УНДП, АВРМ и АППРМ.

Проектот се реализира во два циклуса во секој по четири фази:

- I. Јавен оглас, пријавување, аплицирање и селекција на учесници;
- II. Обука за деловно планирање и управување, развој на бизнис планови, селекција на најдобрите бизнис планови;
- III. Регистрација на фирма, самовработување и потпишување на договор за грант и
- IV. Набавка на опрема и/или материјали.

Прва фаза

Оваа фаза ги опфати следните чекори:

- а) Изготвување на Оперативни упатства,
- б) Известување на јавноста – Јавен оглас,
- в) Информирање на кандидатите за правата и обврските за мерката, потпишување на изјава за согласност, како и пополнување апликациони формулари – Пријава
- г) Регистрација на апликантите во центрите за вработување и прва селекција според целни групи врз основа на тестирање, односно одговарање на прашалник.

Втора фаза

Првиот дел од оваа фаза беше реализација на петдневна обука за деловно планирање и управување предвидена да се изведе со 1200 кандидати и еднодневна обука за самостојна изработка на бизнис план за 400 кандидати.

Целта беше развој, осмислување и спроведување обука за самовработување и формирање нови фирми, наменета за подобрена подготвеност за работа преку градење индивидуални капацитети за претприемништво.

Петдневната обука, во двата циклуса, ја завршија вкупно 1220 кандидати кои беа рангирани од страна на селекциона комисија, додека еднодневната обука за самостојна изработка на бизнис план, која беше реализирана од страна на регионалните центри, а управувана од АППРМ, ја завршија 392 кандидата.

Вториот дел од оваа фаза беше изработка на 750 одржливи бизнис планови во два циклуса. Реализацијата на првиот циклус што подразбира изработка на 452 одржливи бизнис планови за невработените лица се реализираше во месец јуни, а од вториот циклус во месец јули. Средбите беа организирани од страна на АППРМ при што беа пријавени и одбрани 93 советници од Каталогот на советници при АППРМ за изработка на бизнис плановите. Овие средби имаа за цел невработените лица на транспарентен начин да одберат консултант со чија помош ќе биде изработен одржлив бизнис план врз основа на идејата на кандидатите.

Како административна поддршка на проектот за реализација на првиот и вториот циклус беа вклучени ОДП од Скопје, Охрид, Куманово, Велес, Битола, Тетово и Струмица.

-Поддршка за самовработување со кредитирање

Проектот за Самовработување со кредитирање е под водство на Агенцијата за вработување на РМ (АВРМ), а АППРМ е партнер во проектот. Проектот за АППРМ нема финансиски импликации.

Во извештајниот период АППРМ зеде активно учество во реализацијата на следните активности:

- Оценување на мини бизнис планови во делот на критериумите за кое е надлежна АППРМ, односно:
 - во текот на месец јануари оценети се 120 мини бизнис планови од клиенти од 2012 година;
 - во период март - декември 2013 година, согласно оперативните насоки, од страна на АППРМ беа оценети и рангирани 720 мини бизнис планови од осум циклуси;
- Учество во работата на Централната Комисија на овој проект;
- Учество во работата на Управниот одбор на овој проект;

Проект “New mentor”

Согласно работната програма на проектот, во првата половина на 2013та година реализирани се следните активности:

- Мониторинг и поддршка на менторските релации: континуирано следење на менторските релации под надлежност на АППРМ преку одржување на редовни месечни средби со менторските парови и следење на целите поставени во индивидуалните Планови за развој на менторираните жени претприемачи.

Главни излезии: Извештаи од месечните средби, 2 квартални извештаи за постигнатиот напредок во менторските релации

- Евалуација на мрежата и менторските релации: придонес кон дефинирање и имплементација на методологијата за евалуација на перформансата на мрежата и постигнатите резултати во рамки на воспоставените менторски релации.

Главни излезии: Акциски план за унапредување на мрежата, КИП алатка (дефинирање и мерење на клучни показатели на перформанса – КИП), публикација – Прирачник за градење на успешни менторски релации

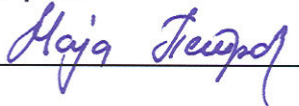
- Тренинг настани: согласно резултатите од првата евалуација на мрежата (2012) организирани се 2 тренинг настани за менторираните жени претприемачи на тема Стратегиски менаџмент и планирање (16 Мај 2013), и Финансиски менаџмент (23 Мај 2013)

- Останати промотивни активности: започната подготовка за финална конференција на проектот (планирана за јули 2013та година) како и изработка на брошура на проектот.

Заради зголемена одржливост, проектот new-Mentor во првиот квартал од годината се приклучи кон иницијативата за градење на Платформа на женското претприемништво во Република Македонија, како и кон Интернационалната конференција за женско претприемништво што ќе се одржи во септември во Ниш, Република Србија.

Изготвил,

Координатор за еднакви можности
Маја Петрова



Одобрил,

Директор на Агенцијата за поддршка
на претприемништво на РМ
Мустафа Мандал



